

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 4ης Οκτωβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Περιβάλλον – Προώθηση της χρήσεως ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές – Βιορευστά που χρησιμοποιούνται για μονάδα θερμοηλεκτρικής ενέργειας – Οδηγία 2009/28/ΕΚ – Άρθρο 17 – Κριτήρια αειφορίας για τα βιορευστά – Άρθρο 18 Εθνικά συστήματα πιστοποίησης της αειφορίας – Εκτελεστική απόφαση 2011/438/ΕΕ – Εθελοντικά συστήματα πιστοποίησης της αειφορίας των βιοκαυσίμων και των βιορευστών που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία προβλέπει την υποχρέωση των ενδιάμεσων οικονομικών φορέων να προσκομίζουν πιστοποιητικά αειφορίας – Άρθρο 34 ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων»

Στην υπόθεση C-242/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) με απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA

κατά

Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA,

Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,

Ministero dello Sviluppo Economico,

Ministero delle Politiche Agricole e Forestali,

παρισταμένων των:

ED & F Man Liquid Products Italia Srl,

Unigrà Srl,

Movendi Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Pešič, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, C. Toader (εισηγήτρια), A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 28ης Φεβρουαρίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA, εκπροσωπούμενη από τους A. Fantini και G. Scaccia, avvocati,
- η Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA, εκπροσωπούμενη από τους S. Fidanzia και A. Gigliola, avvocati,
- η ED & F Man Liquid Products Italia Srl, εκπροσωπούμενη από τους C. E. Rossi και F. P. Francica, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Gattinara και την K. Talabér-Ritz,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Μαΐου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 18 της οδηγίας 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK (ΕΕ 2009, L 140, σ. 16), σε συνδυασμό την εκτελεστική απόφαση 2011/438/ΕΕ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2011, σχετικά με την αναγνώριση του συστήματος «Διεθνής Πιστοποίηση Αειφορίας και Άνθρακα» για την απόδειξη της συμμόρφωσης με τα κριτήρια αειφορίας στο πλαίσιο των οδηγιών 2009/28 και 2009/30/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2011, L 190, σ. 79).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA, αφενός, και της Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA, του Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Mare e del Territorio (Υπουργείου Περιβάλλοντος και Προστασίας των Φυσικών και Θαλάσσιων Πόρων, Ιταλία), του Ministero dello Sviluppo Economico (Υπουργείου Οικονομικής Ανάπτυξης, Ιταλία) και του Ministero delle Politiche Agricole e Forestali (Υπουργείου Αγροτικής και Δασικής Πολιτικής, Ιταλία), αφετέρου, με αντικείμενο τη μη προσκόμιση πιστοποιητικών αειφορίας σχετικά με βιορευστά που χρησιμοποιούνται για τη λειτουργία μονάδας θερμοηλεκτρικής ενέργειας της L.E.G.O., καθόσον η μη προσκόμιση αυτή επέφερε την ανάκληση της υπαγωγής της μονάδας αυτής στο καθεστώς παροχής κινήτρων πράσινων πιστοποιητικών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2009/28

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 65, 67, 76 και 79 της οδηγίας 2009/28 προβλέπουν τα εξής:

«(65) Η παραγωγή βιοκαυσίμων θα πρέπει να είναι αειφόρος. Συνεπώς, θα πρέπει να είναι υποχρεωτικό τα βιοκαύσιμα τα οποία χρησιμοποιούνται με σκοπό τη συμμόρφωση προς τους στόχους που θέτει η παρούσα οδηγία και τα βιοκαύσιμα τα οποία τυγχάνουν ενίσχυσης από εθνικά καθεστώτα να πληρούν τα κριτήρια αειφορίας.

[...]

(67) Η εισαγωγή των κριτηρίων αειφορίας για τα βιοκαύσιμα δεν θα επιτύχει το στόχο της εάν οδηγήσουν σε προϊόντα τα οποία δεν πληρούν τα κριτήρια και τα οποία τελικά χρησιμοποιηθούν ως βιορευστά στους τομείς της θέρμανσης και της ηλεκτρικής ενέργειας, αντί να χρησιμοποιηθούν ως βιοκαύσιμα. Για το λόγο αυτό, τα κριτήρια αειφορίας θα πρέπει να εφαρμόζονται επίσης στα βιορευστά γενικά.

[...]

(76) Τα κριτήρια αειφορίας θα είναι αποτελεσματικά μόνο εάν οδηγούν σε αλλαγές στη συμπεριφορά των παραγόντων της αγοράς. Οι παράγοντες της αγοράς θα αλλάξουν τη συμπεριφορά τους μόνο εάν τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά που πληρούν τα κριτήρια προμηθευθούν ως προς την τιμή σε σύγκριση με όσα δεν πληρούν τα κριτήρια. Σύμφωνα με τη μέθοδο ισοζυγίου μάζας για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης, υπάρχει φυσικός δεσμός μεταξύ της παραγωγής βιοκαυσίμων και βιορευστών που πληρούν τα κριτήρια αειφορίας και της κατανάλωσης βιοκαυσίμων και βιορευστών στην [Ένωση], ο οποίος δημιουργεί τη δέουσα ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης και διασφαλίζει την προμηθευτική τιμή η οποία είναι υψηλότερη από ό, τι σε συστήματα όπου δεν υπάρχει τέτοιος δεσμός. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα βιοκαύσιμα και βιορευστά που πληρούν τα κριτήρια αειφορίας θα μπορούν να πωληθούν σε υψηλότερη τιμή, για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης θα πρέπει να χρησιμοποιείται το σύστημα του ισοζυγίου μάζας. Αυτό θα πρέπει να διαφυλάσσει την ακεραιότητα του συστήματος αποφεύγοντας παράλληλα την επιβολή αδικαιολόγητης επιβάρυνσης στη βιομηχανία. Ωστόσο, θα πρέπει να μελετηθούν και άλλες μέθοδοι εξακρίβωσης.

[...]

(79) Είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας να ενθαρρύνει τη σύναψη πολυμερών και διμερών συμφωνιών, καθώς και την καθιέρωση εθελοντικών διεθνών ή εθνικών συστημάτων θέσπισης προτύπων για την παραγωγή αειφόρων βιοκαυσίμων και βιορευστών και πιστοποίησης ότι η παραγωγή των βιοκαυσίμων και βιορευστών τηρεί τα εν λόγω πρότυπα. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να αποφασιστεί οι εν λόγω συμφωνίες ή συστήματα να παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες και στοιχεία, υπό τον όρο ότι τηρούν τα κατάλληλα πρότυπα αξιοπιστίας, διαφάνειας και ανεξάρτητου ελέγχου.

4 Το άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2009/28 ορίζει τις έννοιες της «βιομάζας», των «βιορευστών» και των «βιοκαυσίμων» ως εξής:

«[...]

ε) “βιομάζα”: το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα προϊόντων, αποβλήτων και καταλοίπων βιολογικής προέλευσης από τη γεωργία (συμπεριλαμβανομένων των φυτικών και των ζωικών ουσιών), τη δασοκομία και τους συναφείς κλάδους, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα των βιομηχανικών αποβλήτων και των οικιακών απορριμμάτων·

[...]

η) “βιορευστά”: υγρά καύσιμα για ενεργειακούς σκοπούς, εκτός από κίνηση, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας και της θέρμανσης και της ψύξης, τα οποία παράγονται από βιομάζα·

θ) “βιοκαύσιμα”: υγρά ή αέρια καύσιμα κίνησης τα οποία παράγονται από βιομάζα».

5 Το άρθρο 17 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Κριτήρια αειφορίας για τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά», ορίζει, στην παράγραφο του 1, τα εξής:

«Ανεξαρτήτως του εάν οι πρώτες ύλες καλλιεργούνται εντός ή εκτός της επικράτειας της [Ενωσης], η ενέργεια από τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά λαμβάνεται υπόψη για τους σκοπούς που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) και γ) μόνον εφόσον πληρούν τα κριτήρια αειφορίας των παραγράφων 2 έως 6 του παρόντος άρθρου:

α) για την αξιολόγηση της τήρησης των απαιτήσεων της παρούσας οδηγίας ως προς τους εθνικούς στόχους·

β) για την αξιολόγηση της τήρησης των υποχρεώσεων που αφορούν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές·

γ) για τον προσδιορισμό της επιλεξιμότητας για χρηματοδοτική υποστήριξη για την κατανάλωση βιοκαυσίμων και βιορευστών.

[...]»

6 Το άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 6, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα κριτήρια αειφορίας σχετικά με την παραγωγή των βιοκαυσίμων και βιορευστών.

7 Το άρθρο 17, παράγραφος 8, της ίδιας αυτής οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς που απαριθμούνται στα στοιχεία α), β) και γ) της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη δεν αρνούνται να λάβουν υπόψη, για λοιπούς λόγους αειφορίας, τα βιοκαύσιμα και βιορευστά που λαμβάνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο.»

8 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2009/28, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επαλήθευση της τήρησης των κριτηρίων αειφορίας για τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά», προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν βιοκαύσιμα και βιορευστά πρόκειται να ληφθούν υπόψη για τους σκοπούς που απαριθμούνται στα στοιχεία α), β) και γ) του άρθρου 17 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη υποχρεώνουν τους οικονομικούς φορείς να αποδείξουν ότι πληρούνται τα κριτήρια αειφορίας που καθορίζονται στο άρθρο 17 παράγραφοι 2 έως 5. Για τον σκοπό αυτό, απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να χρησιμοποιούν ένα σύστημα ισοζυγίου μάζας το οποίο:

α) επιτρέπει παρτίδες πρώτων υλών ή βιοκαυσίμων με διαφορετικά χαρακτηριστικά αειφορίας να αναμειγνύονται·

- β) απαιτεί οι πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά αειφορίας και τα μεγέθη των παρτίδων που αναφέρονται στο στοιχείο α) να αποδίδονται επίσης στο μείγμα και
- γ) προβλέπει ότι το σύνολο όλων των παρτίδων που αποσύρονται από το μείγμα περιγράφεται ως έχον τα ίδια χαρακτηριστικά αειφορίας, στις ίδιες ποσότητες, με το σύνολο όλων των παρτίδων που προστίθενται στο μείγμα.

[...]

3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν αξιόπιστες πληροφορίες και θέτουν στη διάθεση του κράτους μέλους, κατόπιν σχετικού αιτήματος, τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση των πληροφοριών. Τα κράτη μέλη υποχρεώνουν τους οικονομικούς φορείς να εξασφαλίζουν κατάλληλου επιπέδου ανεξάρτητο έλεγχο των πληροφοριών που υποβάλλουν και να παρέχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν τη διενέργεια τέτοιου ελέγχου. Με τον έλεγχο επαληθεύεται ότι τα συστήματα που χρησιμοποιούνται από τους οικονομικούς φορείς είναι ακριβή, αξιόπιστα και δεν επιδέχονται απάτη. Αξιολογούνται η συχνότητα και η μεθοδολογία των δειγματοληψιών και η ορθότητα των δεδομένων.

Οι πληροφορίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου περιλαμβάνουν ιδίως πληροφορίες για την τήρηση των κριτηρίων αειφορίας του άρθρου 17 παράγραφοι 2 έως 5, κατάλληλες και σχετικές πληροφορίες για τα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία του εδάφους, του νερού και του αέρα, την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων εδαφών, την αποφυγή υπερβολικής κατανάλωσης νερού σε περιοχές όπου το νερό σπανίζει καθώς και κατάλληλες και σχετικές πληροφορίες για τα μέτρα που λαμβάνονται για να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 17 παράγραφος 7 δεύτερο εδάφιο.

[...]

Οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παρούσα παράγραφο ισχύουν άσχετα αν τα βιοκαύσιμα ή τα βιορευστά παράγονται εντός της [Ενωσης] ή εισάγονται.

4. [...]

Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει ότι τα εθελοντικά εθνικά ή διεθνή συστήματα που καθορίζουν πρότυπα για την παραγωγή προϊόντων βιομάζας περιέχουν ακριβή δεδομένα για τους σκοπούς του άρθρου 17, παράγραφος 2, ή αποδεικνύουν ότι οι παρτίδες βιοκαυσίμων πληρούν τα κριτήρια αειφορίας που καθορίζονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 3 έως 5. Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει ότι τα συστήματα αυτά περιέχουν ακριβή στοιχεία όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διατήρηση των εκτάσεων που παρέχουν βασικές υπηρεσίες οικοσυστήματος σε κρίσιμες καταστάσεις, (όπως η προστασία της λεκάνης απορροής και ο έλεγχος της διάβρωσης), την προστασία του εδάφους, του νερού και του αέρα, την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων εδαφών, την αποφυγή υπερβολικής κατανάλωσης νερού σε περιοχές όπου το νερό σπανίζει, και τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 17 παράγραφος 7 δεύτερο εδάφιο. [...]

[...]

5. Η Επιτροπή εκδίδει αποφάσεις σύμφωνα με την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου μόνον εάν η συγκεκριμένη συμφωνία ή το συγκεκριμένο σύστημα πληροί κατάλληλα πρότυπα αξιοπιστίας, διαφάνειας και ανεξάρτητου ελέγχου. Στην περίπτωση των συστημάτων μέτρησης της μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, τα συστήματα αυτά πρέπει επίσης να πληρούν τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του παραρτήματος V. [...]

[...]

7. Όταν ένας οικονομικός φορέας υποβάλλει αποδείξεις ή δεδομένα που έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο συμφωνίας ή συστήματος για τα οποία έχει ληφθεί απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 4, στο βαθμό που καλύπτονται από την εν λόγω απόφαση, το κράτος μέλος δεν απαιτεί από τον προμηθευτή να υποβάλει περαιτέρω αποδείξεις της τήρησης των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται στο άρθρο 17 παράγραφοι 2 έως 5, ή τις πληροφορίες για τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 3 δεύτερο εδάφιο του παρόντος άρθρου.

[...]»

Η εκτελεστική απόφαση 2011/438

- 9 Η εκτελεστική απόφαση 2011/438, βάσει του άρθρου της 2, ίσχυε για περίοδο πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της, δηλαδή μέχρι την 9η Αυγούστου 2016. Εντούτοις, δεδομένου του χρόνου των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, η ανωτέρω εκτελεστική απόφαση πρέπει να ληφθεί υπόψη.
- 10 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4 και 6 έως 8 της εν λόγω εκτελεστικής αποφάσεως όριζαν τα εξής:

«(4) Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει ότι ένα εθελοντικό εθνικό ή διεθνές σύστημα αποδεικνύει ότι ορισμένες αποστολές βιοκαυσίμων συμμορφώνονται με τα κριτήρια αειφορίας που ορίζονται στο άρθρο 17 παράγραφοι 3 έως 5 της οδηγίας [2009/28] ή ότι ένα εθελοντικό εθνικό ή διεθνές σύστημα για τη μέτρηση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου περιέχει ακριβή δεδομένα για τους σκοπούς του άρθρου 17 παράγραφος 2 της εν λόγω οδηγίας.

[...]

(6) Όταν ένας οικονομικός φορέας υποβάλλει αποδεικτικά στοιχεία ή δεδομένα που έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο συστήματος που έχει αναγνωρισθεί από την Επιτροπή, στο βαθμό που καλύπτονται από την εν λόγω απόφαση αναγνώρισης, το κράτος μέλος δεν απαιτεί από τον προμηθευτή να υποβάλει περαιτέρω αποδείξεις της τήρησης των κριτηρίων αειφορίας.

(7) Το σύστημα “Διεθνής Πιστοποίηση Αειφορίας και Άνθρακα” (εφεξής ISCC) υποβλήθηκε στην Επιτροπή στις 18 Μαρτίου 2011 με αίτημα την αναγνώριση. Το σύστημα έχει παγκόσμια εμβέλεια και μπορεί να καλύψει ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών βιοκαυσίμων. Το αναγνωρισμένο σύστημα θα είναι διαθέσιμο στην πλατφόρμα διαφάνειας που συστάθηκε στο πλαίσιο της οδηγίας [2009/28]. Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη ζητήματα εμπορικής ευαισθησίας και μπορεί να αποφασίσει τη μερική μόνο δημοσίευση του συστήματος.

(8) Ύστερα από αξιολόγηση του συστήματος ISCC διαπιστώθηκε ότι καλύπτει επαρκώς τα κριτήρια αειφορίας της οδηγίας [2009/28], καθώς και ότι εφαρμόζει μεθοδολογία ισοζυγίου μάζας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 18 παράγραφος 1 της οδηγίας [2009/28].»

- 11 Κατά το άρθρο 1 της ίδιας εκτελεστικής αποφάσεως:

«Το [...] σύστημα [ISCC] για το οποίο υποβλήθηκε στην Επιτροπή αίτηση αναγνώρισης στις 18 Μαρτίου 2011 αποδεικνύει ότι αποστολές βιοκαυσίμων συμμορφώνονται με τα κριτήρια βιωσιμότητας, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο α), στο άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο β), στο άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο γ), στο άρθρο 17 παράγραφος 4 και στο άρθρο 17 παράγραφος 5 της οδηγίας [2009/28] [...]. Το σχέδιο περιέχει επίσης ακριβή δεδομένα για τους σκοπούς του άρθρου 17 παράγραφος 2 της οδηγίας [2009/28] και του άρθρου 7β παράγραφος 2 της οδηγίας 98/70/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 1998, L 350, σ. 58)].

Επιπλέον, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απόδειξη της συμμόρφωσης με το άρθρο 18 παράγραφος 1 της οδηγίας [2009/28] και το άρθρο 7γ παράγραφος 1 της οδηγίας [98/70].»

Το ιταλικό δίκαιο

- 12 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία i και p, και παράγραφος 3, της decreto interministeriale che istituisce il «Sistema di certificazione nazionale della sostenibilità dei biocarburanti e dei bioliquidi» (διυπουργικής αποφάσεως σχετικά με το «Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης των Βιοκαυσίμων και Βιορευστών»), της 23ης Ιανουαρίου 2012, (GURI αριθ. 31, της 7ης Φεβρουαρίου 2012, στο εξής: διυπουργική απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2012), περιλαμβάνει τους ακόλουθους ορισμούς:

«2. [...]

- i) πιστοποιητικό αειφορίας: δήλωση την οποία συντάσσει ο τελευταίος φορέας της αλυσίδας εφοδιασμού, με ισχύ αυτοπιστοποίησης, [...] καθώς και οι αλλαγές που επέρχονται σε αυτή μεταγενέστερα, η οποία περιέχει τις αναγκαίες πληροφορίες ώστε να εξασφαλίζεται η αειφορία της παρτίδας βιοκαυσίμων ή βιορευστών·

[...]

- p) αλυσίδα εφοδιασμού ή αλυσίδα επιτηρήσεως: μεθοδολογία η οποία καθιστά δυνατή τη δημιουργία συνδέσμου μεταξύ των πληροφοριών ή των δηλώσεων σχετικά με τις πρώτες ύλες ή τα ενδιάμεσα προϊόντα και των δηλώσεων που αφορούν τα τελικά προϊόντα. Η μεθοδολογία αυτή περιλαμβάνει όλα τα στάδια, από την παραγωγή των πρώτων υλών έως την προμήθεια του βιοκαυσίμου ή του βιορευστού που προορίζεται για κατανάλωση·

[...]

3. Ως οικονομικός φορέας νοείται [...]:

- a) κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκαταστημένο στην [Ένωση] ή σε τρίτη χώρα το οποίο παρέχει ή θέτει στη διάθεση τρίτων, έναντι αντιτίμου ή δωρεάν, βιοκαύσιμα και βιορευστά προοριζόμενα για την [εσωτερική] αγορά και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκατεστημένο στην Ένωση το οποίο παράγει βιοκαύσιμα και βιορευστά και τα χρησιμοποιεί εν συνεχεία για δικό του λογαριασμό στην εθνική επικράτεια, καθώς και,
- b) κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκαταστημένο στην Ένωση ή σε τρίτη χώρα το οποίο παρέχει ή θέτει στη διάθεση τρίτων, έναντι αντιτίμου ή δωρεάν, πρώτες ύλες, ενδιάμεσα προϊόντα, απόβλητα, υποπροϊόντα ή μείγματα αυτών για την παραγωγή βιοκαυσίμων και βιορευστών προοριζόμενων για την [εσωτερική] αγορά.»

- 13 Το άρθρο 8 της διυπουργικής αυτής αποφάσεως λαμβάνει υπόψη την περίπτωση των οικονομικών φορέων οι οποίοι δεν μετέχουν στο εθνικό σύστημα πιστοποίησης και προβλέπει τα εξής:

«1. Όσον αφορά αποκλειστικώς τα στοιχεία που καλύπτονται από εθελοντικό σύστημα προβλεπόμενο σε απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 7γ, παράγραφος 4, της οδηγίας [98/70] [...], οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν σε τέτοια εθελοντικά συστήματα αποδεικνύουν την αξιοπιστία των πληροφοριών ή των δηλώσεων που παρέχονται στον επόμενο στην αλυσίδα εφοδιασμού οικονομικό φορέα ή στον προμηθευτή ή στον χρήστη, με τη παράδοση των αποδείξεων ή των δεδομένων που συνοδεύουν την παρτίδα, τα οποία προβλέπονται από τα εν λόγω συστήματα. Οι εν λόγω αποδείξεις ή τα δεδομένα αυτοπιστοποιούνται [...]

[...]

4. Οσάκις τα εθελοντικά συστήματα του πρώτου εδαφίου και οι συμφωνίες του δευτέρου εδαφίου δεν προβλέπουν την επαλήθευση όλων των κριτηρίων αειφορίας και της εφαρμογής της μεθόδου ισοζυγίου μάζας, οι οικονομικοί φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού που μετέχουν σε αυτά οφείλουν, σε κάθε περίπτωση, να συμπληρώνουν την επαλήθευση, στον βαθμό κατά τον οποίο η προβλεπόμενη από τα εν λόγω εθελοντικά συστήματα ή τις συμφωνίες επαλήθευση υπολείπεται σε πληρότητα, μέσω του εθνικού συστήματος πιστοποιήσεως.

[...]»

14 Κατά το άρθρο 12 της διυπουργικής αποφάσεως της 23ης Ιανουαρίου 2012:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας αποφάσεως, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 8, παράγραφος 1, οι οικονομικοί φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού βιορυστών μπορούν να μετέχουν σε εθελοντικά συστήματα προβλεπόμενα σε απόφαση, κατά το άρθρο 7γ, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας [98/70], η οποία εφαρμόζεται στα βιοκαύσιμα, εφόσον αυτά πληρούν τις προβλεπόμενες από την παράγραφο 2 προϋποθέσεις.

2. Οι φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού βιορυστών της παραγράφου 1 οφείλουν να μνημονεύουν στη δήλωση ή στην πιστοποίηση που συνοδεύει τις παρτίδες καθ' όλα τα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού τις προβλεπόμενες από το άρθρο 7, παράγραφοι 5, 6, 7 και 8, πληροφορίες [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 15 Η L.E.G.O. είναι εταιρία ιταλικού δικαίου, η οποία διαθέτει τυπογραφείο. Κατασκεύασε εντός του τυπογραφείου μονάδα θερμοηλεκτρικής ενέργειας με ετήσια μέση ονομαστική ισχύ 0,840 μεγαβάτ, η οποία τροφοδοτείται από ακατέργαστο φοινικέλαιο, το οποίο είναι βιορυστό.
- 16 Στις 20 Μαΐου 2011, η εγκατάσταση αυτή αναγνωρίστηκε ως τροφοδοτούμενη από ανανεώσιμες πηγές από την GSE, δημόσια επιχείρηση ιταλικού δικαίου, επιφορτισμένη με την καταβολή των ενισχύσεων για την παραγωγή ενέργειας από τέτοιες πηγές. Ως εκ τούτου, η L.E.G.O. υπάχθηκε στο καθεστώς παροχής κινήτρων μέσω πράσινων πιστοποιητικών (CV), για την περίοδο 2012-2014, για σύνολο 14 698 CV, αξίας 1 610 421,58 ευρώ.
- 17 Με απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2014, η GSE έκρινε, βάσει των προσκομισθέντων από τη L.E.G.O. εγγράφων, ότι η L.E.G.O. δεν πληρούσε τα κριτήρια επιλεξιμότητας του καθεστώτος ενισχύσεων και απαίτησε την επιστροφή του συνόλου των ποσών που χορηγήθηκαν κατά την περίοδο 2012-2014.
- 18 Ο λόγος τον οποίο προέβαλε η GSE προς στήριξη της αποφάσεώς της ήταν ιδίως η μη προσκόμιση πιστοποιητικών αειφορίας από την εταιρία που κατασκεύασε τη μονάδα θερμοηλεκτρικής ενέργειας, ήτοι τη Movendi Srl. Η εταιρία αυτή λειτουργεί και ως ενδιάμεσος για την εκ μέρους των ED&F Man Liquid Products Italia Srl και Unigrà Srl αγορά του βιορυστού που χρησιμοποιείται για τη λειτουργία της μονάδας αυτής. Καίτοι το προϊόν αυτό πωλείται και παραδίδεται απευθείας στη L.E.G.O., κατά την GSE, η Movendi πρέπει να θεωρείται ως «οικονομικός φορέας», κατά την έννοια της διυπουργικής αποφάσεως της 23ης Ιανουαρίου 2012, ο οποίος οφείλει να προσκομίζει πιστοποιητικά αειφορίας, έστω και αν αυτά έχουν ήδη κατατεθεί από την ED&F Man Liquid Products Italia και την Unigrà. Εξάλλου, τα πιστοποιητικά αειφορίας που εκδόθηκαν από τους δύο αυτούς προμηθευτές έφεραν ημερομηνία μεταγενέστερη της πραγματικής ημερομηνίας της μεταφοράς, ενώ, κατά τη GSE, αυτά έπρεπε να έχουν εκδοθεί ως συνοδευτικά κάθε παρτίδας βιορυστών.

- 19 Η L.E.G.O. προσέφυγε κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Tribunale Regionale Amministrativo per il Lazio (διοικητικού δικαστηρίου Περιφέρειας του Λατίου, Ιταλία), το οποίο, με την απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2016, έκρινε ότι η GSE είχε ορθώς ορίσει τη Movendi ως οικονομικό φορέα κατά την έννοια της ιταλικής νομοθεσίας, υποχρεώνοντάς την συνεπώς να χορηγεί η ίδια το πιστοποιητικό αειφορίας του επίμαχου βιορευστού.
- 20 Σύμφωνα με το δικαστήριο αυτό, καίτοι, πράγματι, η οδηγία 2009/28 δεν προσδιορίζει ποιος μπορεί να θεωρηθεί ως οικονομικός φορέας, επιτρέπει, ωστόσο, στα κράτη μέλη να καθορίζουν ποιες είναι οι απαραίτητες πληροφορίες και ποια είναι τα πρόσωπα που πρέπει να τηρούν τα κριτήρια αειφορίας. Συνεπώς, ως «οικονομικός φορέας» πρέπει να θεωρείται κάθε πρόσωπο που μετέχει στην αλυσίδα εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων και των ενδιάμεσων όπως η Movendi, οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή του οικείου βιορευστού.
- 21 Στις 13 Μαΐου 2016, η L.E.G.O. άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία).
- 22 Το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι πρέπει να διευκρινιστεί το περιεχόμενο του δικαίου της Ένωσης, προκειμένου να διαπιστωθεί αν προσκρούει σε αυτό εθνική κανονιστική ρύθμιση, και ιδίως τα άρθρα 8 και 12 της διυπουργικής απόφασης της 23ης Ιανουαρίου 2012, τα οποία επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς που έχουν υπαχθεί σε εθελοντικό σύστημα πιστοποίησης να συμπληρώνουν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, τον έλεγχο που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος, μέσω του εθνικού συστήματος πιστοποίησης και να μνημονεύουν στη δήλωση ή στα πιστοποιητικά που συνοδεύουν τις παρτίδες καθ' όλα τα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού τις προβλεπόμενες από το άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2009/28 πληροφορίες.
- 23 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η L.E.G.O., στο πλαίσιο της αιτήσεώς της αναίρεσεως, υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι οι προμηθεύτριες εταιρίες ED&F Man Liquid Products Italia και Unigrà έχουν υπαχθεί στο εθελοντικό σύστημα ελέγχου ISCC, αναγνωρισθέν με την εκτελεστική απόφαση 2011/438, το εθνικό σύστημα δεν δύναται να προβλέπει πρόσθετες υποχρεώσεις σε σχέση με το εν λόγω εθελοντικό σύστημα, όπως η υποχρέωση των ενδιάμεσων να προσκομίζουν πιστοποιητικά αειφορίας.
- 24 Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι η αίτησή του προδικαστικής απόφασης αφορά, αφενός, τη δυνατότητα να υποβληθούν οι οικονομικοί φορείς οι οποίοι συμμετέχουν εν γένει σε προβλεπόμενα από αποφάσεις της Επιτροπής εθελοντικά συστήματα σε μεταγενέστερους ελέγχους επιβαλλόμενους από το εθνικό σύστημα πιστοποίησης και, αφετέρου, τη δυνατότητα να επιβληθεί στους οικονομικούς φορείς οι οποίοι αποτελούν μέρος της αλυσίδας εφοδιασμού η υποχρέωση να συμπληρώνουν τις δηλώσεις ή τα συνοδευτικά πιστοποιητικά με τις ζητούμενες πληροφορίες. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, δεδομένου ότι ο σκοπός της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως είναι να διασφαλίσει την ανιχνευσιμότητα του προϊόντος και τον ανανεώσιμο χαρακτήρα του καθ' όλα τα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού, οι ενδιάμεσοι, όπως η Movendi, δεν μπορούν να αποκλείονται από την εν λόγω υποχρέωση.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Προσκρούει στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ειδικότερα, στο άρθρο 18, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/28, σε συνδυασμό με [την εκτελεστική απόφαση 2011/438], εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η [διυπουργική απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2012] και, ιδίως, τα άρθρα της 8 και 12, η οποία επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις, διαφορετικές και ευρύτερες εκείνων που εκπληρώνονται μέσω της συμμετοχής σε εθελοντικό σύστημα προβλεπόμενο από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκδοθείσα βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 4;

- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως επί του προηγούμενου ερωτήματος, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι οικονομικοί φορείς που εμπλέκονται στην αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για φορείς που εκτελούν καθήκοντα απλού ενδιάμεσου, χωρίς να αποκτούν φυσική κατοχή του προϊόντος, υπόκεινται στους όρους της προμνησθείσας με το προηγούμενο ερώτημα ευρωπαϊκής ρυθμίσεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 26 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 18, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/28, σε συνδυασμό με την εκτελεστική απόφαση 2011/438, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς ειδικές προϋποθέσεις, διαφορετικές και ευρύτερες των προβλεπόμενων από εθελοντικό σύστημα πιστοποίησης της αειφορίας, όπως το σύστημα ISCC, το οποίο αναγνωρίστηκε με την εν λόγω εκτελεστική απόφαση, εκδοθείσα από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας.
- 27 Εισαγωγικώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2009/28 ορίζει τα κριτήρια αειφορίας που πρέπει να πληρούνται προκειμένου τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά να μπορούν να θεωρούνται ως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- 28 Συναφώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 17 της οδηγίας 2009/28, υπό το πρίσμα των αιτιολογικών σκέψεων 65 και 67, ο νομοθέτης της Ένωσης, βασιζόμενος, μεταξύ άλλων στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ, θέλησε να εναρμονίσει τα κριτήρια αειφορίας που πρέπει οπωσδήποτε να πληρούνται από τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά ώστε να μπορεί να ληφθεί υπόψη η παραγόμενη από αυτά ενέργεια, εντός κάθε κράτους μέλους, για τους τρεις σκοπούς για τους οποίους γίνεται λόγος, αντιστοίχως, στα στοιχεία α', β' και γ' της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 17. Οι εν λόγω σκοποί συνίστανται στην επαλήθευση του κατά πόσον τα κράτη μέλη εκπληρώνουν, αφενός, τους εθνικούς τους στόχους κατά το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής και, αφετέρου, τις υποχρεώσεις τους στον τομέα της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, καθώς και στην ενδεχόμενη χορήγηση εθνικής χρηματοδοτικής συνδρομής για την κατανάλωση βιοκαυσίμων και βιορευστών (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψη 28).
- 29 Η εναρμόνιση των εν λόγω κριτηρίων αειφορίας έχει εξαντλητικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι το άρθρο 17, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/28 διευκρινίζει, συγκεκριμένα, ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν, όσον αφορά τους τρεις αυτούς σκοπούς, να αρνούνται να λάβουν υπόψη, για άλλους λόγους αειφορίας, τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά που πληρούν τα τιθέμενα στο άρθρο αυτό κριτήρια αειφορίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψη 32).
- 30 Όσον αφορά την επαλήθευση της τηρήσεως των κριτηρίων αειφορίας για τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά, όπως προκύπτει από το άρθρο 18, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2009/28, όταν αυτά πρέπει να ληφθούν υπόψη για τους τρεις σκοπούς που παρατίθενται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη υποχρεώνουν τους οικονομικούς φορείς να αποδείξουν ότι πληρούνται τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 2 έως 5 του άρθρου αυτού κριτήρια αειφορίας.
- 31 Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, όπως προκύπτει από το άρθρο 18, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2009/28, να απαιτούν από τους ανωτέρω φορείς να χρησιμοποιούν σύστημα ισοζυγίου μάζας το οποίο, όπως διευκρινίζεται στα στοιχεία α' έως γ' της διατάξεως αυτής, πρώτον, επιτρέπει να αναμειγνύονται παρτίδες πρώτων υλών ή βιοκαυσίμων με

διαφορετικά χαρακτηριστικά αειφορίας, δεύτερον, απαιτεί να υπάρχει πάντοτε ένδειξη περί του ότι οι πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά αειφορίας και τα μεγέθη των εν λόγω παρτίδων αφορούν το συγκεκριμένο μείγμα και, τρίτον, προβλέπει ότι το σύνολο όλων των παρτίδων που λαμβάνονται από το μείγμα περιγράφεται ως έχον τα ίδια χαρακτηριστικά αειφορίας, στις ίδιες ποσότητες, με το σύνολο όλων των παρτίδων που προστίθενται στο μείγμα.

- 32 Στο πλαίσιο αυτό, το σύστημα ισοζυγίου μάζας μπορεί ιδίως να τεθεί σε εφαρμογή, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στη σκέψη 42 των προτάσεών του, μέσω εθνικού συστήματος θεσπιζομένου από την αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 3, της οδηγίας 2009/28, ή μέσω εθελοντικών εθνικών ή διεθνών συστημάτων, αναγνωριζομένων από την Επιτροπή, όπως το σύστημα ISCC, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 18, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας αυτής.
- 33 Συναφώς, από το άρθρο 18, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι, όταν ένας οικονομικός φορέας υποβάλλει αποδείξεις ή δεδομένα που έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο συμφωνίας ή συστήματος για τα οποία έχει ληφθεί απόφαση, εκδοθείσα από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/28, και στο μέτρο που προβλέπεται από την εν λόγω απόφαση, το κράτος μέλος δεν μπορεί να απαιτήσει από τον προμηθευτή να υποβάλει περαιτέρω αποδείξεις της τήρησης των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας αυτής.
- 34 Αντιθέτως, όταν η Επιτροπή δεν έχει εκδώσει απόφαση όσον αφορά συγκεκριμένο σύστημα πιστοποίησης, ή όταν η απόφαση αυτή διευκρινίζει ότι το εν λόγω σύστημα δεν πληροί όλα τα κριτήρια αειφορίας που ορίζονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2009/28, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς, στο πλαίσιο αυτό, την τήρηση της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση του ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω κριτηρίων.
- 35 Ως εκ τούτου, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να καθοριστεί το πεδίο εφαρμογής της εκτελεστικής αποφάσεως 2011/438, η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/28, όσον αφορά το επίμαχο σύστημα πιστοποίησης στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 36 Συναφώς, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η αναγνώριση, με την εν λόγω εκτελεστική απόφαση, για περίοδο πέντε ετών, του συστήματος ISCC ισχύει μόνο για την απόδειξη της αειφορίας των βιοκαυσίμων, και όχι εκείνης των βιορευστών, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως αυτής. Συνάγεται συνεπώς ότι, στο μέτρο που το προβλεπόμενο από την εκτελεστική απόφαση 2011/438 σύστημα ISCC χρησιμοποιεί τη μέθοδο του ισοζυγίου μάζας για την απόδειξη της αειφορίας των βιοκαυσίμων, η εν λόγω απόφαση δεν φαίνεται ικανή να περιορίσει την αρμοδιότητα που διαθέτουν τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2009/28, να καθορίζουν, όσον αφορά τα βιορευστά, τη διαδικασία ελέγχου της συμμορφώσεως με τα κριτήρια αειφορίας που ορίζονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2009/28.
- 37 Συγκεκριμένα, το άρθρο 18, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/28, που δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να αποφασίσει ότι ένα εθελοντικό σύστημα, εθνικό ή διεθνές, χρησιμεύει για την απόδειξη της συμμορφώσεως με τα κριτήρια αειφορίας που ορίζονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας αυτής, εφαρμόζοταν μόνο στα βιοκαύσιμα μέχρι την έκδοση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1513 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την τροποποίηση της οδηγίας 98/70 και της οδηγίας 2009/28 (ΕΕ 2015, L 239, σ. 1), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 15 Οκτωβρίου 2015 και καθιέρωσε τη δυνατότητα πιστοποίησης της αειφορίας των βιορευστών μέσω εθελοντικών συστημάτων.

- 38 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, στοιχεία η' και θ', της οδηγίας 2009/28, τα βιορευστά και τα βιοκαύσιμα αποτελούν διακριτές έννοιες, καθόσον τα τελευταία περιλαμβάνουν μόνο τα υγρά καύσιμα κίνησης, ενώ τα πρώτα αφορούν τα υγρά που προορίζονται για ενεργειακούς σκοπούς διαφορετικούς από την κίνηση.
- 39 Εν προκειμένω, η L.E.G.O. υπάχθηκε στο καθεστώς παροχής κινήτρων CV κατά την περίοδο 2012-2014, για μονάδα θερμοηλεκτρικής ενέργειας τροφοδοτούμενη από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέσω της χρησιμοποίησης ενός βιορευστού, του φοινικέλαιου. Με απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2014, η αρμόδια αρχή ζήτησε την επιστροφή των ποσών που χορηγήθηκαν για τον λόγο αυτόν, εξαιτίας, ιδίως, της μη τηρήσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από το εθνικό σύστημα πιστοποίησης για την απόδειξη της αειφορίας των βιορευστών.
- 40 Υπό τις συνθήκες αυτές και δεδομένου ότι η εκτελεστική απόφαση 2011/438 αναγνώρισε το σύστημα ISCC μόνο για τα βιοκαύσιμα, οι πρόσθετες προϋποθέσεις τις οποίες θέτει η ιταλική κανονιστική ρύθμιση όσον αφορά τον έλεγχο της αειφορίας των βιορευστών δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 18, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/28.
- 41 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 18, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/28, σε συνδυασμό με την εκτελεστική απόφαση 2011/438, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς ειδικές προϋποθέσεις για την πιστοποίηση της αειφορίας των βιορευστών, διαφορετικές και ευρύτερες των προβλεπόμενων από ένα εθελοντικό σύστημα πιστοποίησης της αειφορίας, όπως το σύστημα ISCC, το οποίο αναγνωρίστηκε από την εν λόγω εκτελεστική απόφαση, εκδοθείσα από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας, στο μέτρο που το σύστημα αυτό εγκρίθηκε μόνο για τα βιοκαύσιμα και που οι εν λόγω υποχρεώσεις αφορούν μόνον τα βιορευστά.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 42 Με το δεύτερο ερώτημα, το οποίο τίθεται σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως επί του πρώτου ερωτήματος, ζητείται, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2009/28, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει εθνικό σύστημα επαληθεύσεως της αειφορίας των βιορευστών το οποίο προβλέπει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού του οικείου προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για ενδιάμεσους οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή των παρτίδων βιορευστών, υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις πιστοποίησης, επικοινωνίας και πληροφόρησης που απορρέουν από το εν λόγω σύστημα.
- 43 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το γεγονός ότι εθνικό δικαστήριο υπέβαλε, τυπικώς, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αναφερόμενο σε ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να παράσχει στο εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως του αν το εθνικό δικαστήριο αναφέρθηκε σε αυτά κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του. Συναφώς, στο Δικαστήριο εναπόκειται να συναγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που του παρέσχε το εθνικό δικαστήριο και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Εν προκειμένω, καίτοι το αιτούν δικαστήριο δεν υπέβαλε, τυπικώς, ερωτήματα στο Δικαστήριο ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, πρέπει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεων του, να εξακριβωθεί αν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης προσκρούει επίσης στο άρθρο 34 ΣΛΕΕ.

Επί της ερμηνείας της οδηγίας 2009/28

45 Πρώτον, παρατηρείται ότι στην οδηγία 2009/28 χρησιμοποιείται η έννοια του «οικονομικού φορέα», χωρίς, ωστόσο, να δίδεται ο ορισμός της. Λαμβανομένου υπόψη του γενικού χαρακτήρα των όρων με τους οποίους διατυπώνονται τα απαριθμούμενα στα στοιχεία α' έως γ' του άρθρου 18, παράγραφος 1 της οδηγίας αυτής κριτήρια, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι η εν λόγω διάταξη δεν εναρμόνισε πλήρως τη μέθοδο επαληθεύσεως που συνδέεται με το σύστημα του ισοζυγίου μάζας. Συνεπώς, τα κράτη μέλη διατηρούν, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των γενικών επιταγών που θέτει η εν λόγω διάταξη στα στοιχεία α' έως γ', σημαντικό περιθώριο ευελιξίας όταν καλούνται να καθορίσουν, ειδικότερα, τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς πρέπει να χρησιμοποιούν ένα τέτοιο σύστημα (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψεις 40 και 77).

46 Δεύτερον, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 76 της οδηγίας 2009/28, η μέθοδος του ισοζυγίου μάζας, που προβλέπεται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, αυτής, στηρίζεται σε έναν φυσικό δεσμό μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης βιοκαυσίμων στην Ένωση με σκοπό τον έλεγχο της συμμορφώσεως, αποβλέποντας παράλληλα στην αποφυγή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβαρύνσεως στη βιομηχανία.

47 Εν προκειμένω, από το άρθρο 12, παράγραφος 2, της διπλωματικής αποφάσεως της 23ης Ιανουαρίου 2012, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο i septies, του νομοθετικού διατάγματος 66/2005 και το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο a, της ίδιας αυτής διπλωματικής αποφάσεως, προκύπτει ότι η κανονιστική αυτή ρύθμιση επιβάλλει σε όλους τους οικονομικούς φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού των βιορευστών, συμπεριλαμβανομένων και των ενδιαμέσων που δεν αποκτούν φυσική κατοχή των εν λόγω προϊόντων, την υποχρέωση να μνημονεύουν, στη δήλωση ή στο πιστοποιητικό που συνοδεύει τις παρτίδες βιορευστών, τις πληροφορίες από τις οποίες μπορεί να αποδειχθεί η αειφορία τους.

48 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός των ενδιαμέσων ως «οικονομικών φορέων» αποσκοπεί στο να διασφαλίσει, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 18, παράγραφος 3, της οδηγίας 2009/28, την ανιχνευσιμότητα των παρτίδων βιορευστών καθ' όλα τα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού, καθιστώντας συνεπώς δυνατό έναν καλύτερο έλεγχο της παραγωγής και της καταναλώσεώς τους προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος απάτης.

49 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά το άρθρο 18, παράγραφος 3, της οδηγίας 2009/28, τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν αξιόπιστες πληροφορίες και θέτουν στη διάθεση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, κατόπιν σχετικού αιτήματος, τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση των πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά αειφορίας του οικείου προϊόντος. Τα κράτη μέλη υποχρεώνουν επίσης τους οικονομικούς φορείς να εξασφαλίζουν κατάλληλου επιπέδου ανεξάρτητο έλεγχο των πληροφοριών που υποβάλλουν και να παρέχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν τη διενέργεια τέτοιου ελέγχου, ο οποίος συνίσταται στην επαλήθευση του ότι τα συστήματα που χρησιμοποιούνται από τους οικονομικούς φορείς είναι ακριβή, αξιόπιστα και δεν ενέχουν κίνδυνο απάτης.

50 Στο μέτρο που η οδηγία 2009/28 δεν ορίζει την έννοια των «οικονομικών φορέων» και στο παρόν στάδιο της εναρμονίσεως, εκ μέρους του νομοθέτη της Ένωσης, των λεπτομερειών της μεθόδου επαληθεύσεως σχετικά με το σύστημα του ισοζυγίου μάζας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη

διαθέτουν διακριτική ευχέρεια προκειμένου να καθορίζουν, τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, ποιοι οικονομικοί φορείς έχουν την υποχρέωση να αποδείξουν την τήρηση των κριτηρίων αειφορίας που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 2 έως 5, της εν λόγω οδηγίας.

- 51 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2009/28 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει εθνικό σύστημα επαληθεύσεως της αειφορίας των βιορευστών το οποίο προβλέπει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για ενδιάμεσους οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή των παρτίδων βιορευστών, υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις πιστοποίησης, επικοινωνίας και πληροφόρησης που απορρέουν από το εν λόγω σύστημα.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 34 ΣΛΕΕ

- 52 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κάθε εθνικό μέτρο σε τομέα που έχει αποτελέσει αντικείμενο εξαντλητικής εναρμόνισης σε επίπεδο Ένωσης πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων του μέτρου αυτού εναρμόνισης και όχι των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου (απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 57).
- 53 Ο νομοθέτης της Ένωσης όχι μόνο δεν προέβη στην εξαντλητική εναρμόνιση των εθνικών καθεστώτων στηρίξεως της παραγωγής πράσινης ενέργειας, αλλά, όπως προκύπτει ιδίως από την αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας 2009/28, έλαβε ως αφετηρία, αφενός, τη διαπίστωση ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διαφορετικά καθεστώτα στηρίξεως και, αφετέρου, την αρχή ότι επιβάλλεται η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των καθεστώτων αυτών προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών και να παρασχεθεί στα κράτη μέλη αυτά η δυνατότητα να προσδιορίσουν αποτελεσματικά εθνικά μέτρα για την επίτευξη των συνολικών εθνικών δεσμευτικών στόχων που τους θέτει η εν λόγω οδηγία (απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 59).
- 54 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 18 της οδηγίας 2009/28 δεν εναρμόνισε εξαντλητικώς τη μέθοδο επαληθεύσεως η οποία αφορά το σύστημα του ισοζυγίου μάζας και, ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη διατηρούν σημαντικό περιθώριο ευελιξίας όταν θέτουν σε εφαρμογή το εν λόγω άρθρο. Ωστόσο, κατά την εφαρμογή αυτή, εξακολουθούν να υποχρεούνται να τηρούν το άρθρο 34 ΣΛΕΕ (βλ., σχετικώς, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψη 78).
- 55 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η ερμηνεία των διατάξεων της Συνθήκης οι οποίες αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων προκειμένου να διευκρινιστεί αν προσκρούει στο άρθρο 34 ΣΛΕΕ εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για ενδιάμεσους οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή των βιορευστών, υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις πιστοποίησης, επικοινωνίας και πληροφόρησης που απορρέουν από το εθνικό σύστημα επαληθεύσεως της αειφορίας.
- 56 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία και από τα προσκομισθέντα από την ED & F Man Liquid Products Italia στοιχεία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το επίμαχο βιορευστό στην υπόθεση της κύριας δίκης, το φοινικέλαιο, παράγεται στην Ινδονησία, εισάγεται στην Ένωση, τίθεται σε ελεύθερη κυκλοφορία και αποθηκεύεται στη Γαλλία και, στη συνέχεια, μεταφέρεται στην Ιταλία προς πώληση στη L.E.G.O.
- 57 Σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η επιβαλλόμενη από τα άρθρα 34 έως 37 ΣΛΕΕ απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών εφαρμόζεται τόσο στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών όσο και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.

- 58 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 34 ΣΛΕΕ, το οποίο απαγορεύει μεταξύ των κρατών μελών τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, καταλαμβάνει κάθε εθνικό μέτρο ικανό να εμποδίσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 59 Ως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ, χαρακτηρίζονται οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων οι οποίοι, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών, οφείλονται στην εφαρμογή, από ένα κράτος μέλος, επί εμπορευμάτων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη, όπου τα εμπορεύματα αυτά διατίθενται νομίμως στο εμπόριο, διατάξεων που αφορούν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα αυτά, ακόμη και αν οι διατάξεις αυτές ισχύουν αδιακρίτως για όλα τα προϊόντα (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, C-525/14, EU:C:2016:714, σκέψη 35).
- 60 Εν προκειμένω, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η υποχρέωση προσκομίσεως πιστοποιητικών αειφορίας, η οποία επιβάλλεται από την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική κανονιστική ρύθμιση στους ενδιαμέσους που δεν αποκτούν φυσική κατοχή των βιορευστών αντικειμένων της συναλλαγής στην οποία μετέχουν, είναι ικανή να περιορίσει, τουλάχιστον έμμεσα και δυνητικά, την εισαγωγή τέτοιων προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών.
- 61 Πράγματι, μια τέτοια υποχρέωση καθιστά την εισαγωγή βιορευστών δυσχερέστερη, στο μέτρο που οι απλοί ενδιαμέσοι, καίτοι δεν υπόκεινται στην υποχρέωση αυτή πιστοποίησης δυνάμει του άρθρου 18 της οδηγίας 2009/28, όταν εισάγουν ένα βιορευστό στην Ιταλία πρέπει ωστόσο να προσκομίσουν την εν λόγω πιστοποίηση και υπόκεινται, εξ αυτού του λόγου, στις σχετικές διοικητικές υποχρεώσεις και στα σχετικά έξοδα.
- 62 Κατά συνέπεια, μια τέτοια εθνική κανονιστική ρύθμιση συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές, κατ' αρχήν ασύμβατο προς το άρθρο 34 ΣΛΕΕ, εκτός αν η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 75).

Επί της ενδεχόμενης δικαιολογήσεως

- 63 Εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική που αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς δικαιολογείται ενδεχομένως από έναν από τους λόγους γενικού συμφέροντος που απαριθμούνται στο άρθρο 36 ΣΛΕΕ ή από επιτακτικές ανάγκες. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το εθνικό μέτρο πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να είναι ικανό να διασφαλίζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του ως άνω σκοπού (απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 76).
- 64 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εθνικά μέτρα ικανά να εμποδίσουν το εμπόριο εντός της Ένωσης είναι δυνατό, μεταξύ άλλων, να δικαιολογηθούν από επιτακτικούς λόγους που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος. Η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, την οποία επιδιώκει να προωθήσει εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, είναι χρήσιμη για την προστασία του περιβάλλοντος στο μέτρο που συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, που περιλαμβάνονται μεταξύ των κυρίων αιτιών για τις κλιματικές αλλαγές τις οποίες η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να καταπολεμήσουν (βλ., συναφώς, απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψη 73, της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψεις 77, 78 και 82, καθώς και της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψεις 85 έως 88).

- 65 Συνεπώς, μια τέτοια εθνική κανονιστική ρύθμιση, καθόσον ενθαρρύνει τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμβάλλει επίσης στην προστασία της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων, καθώς και στην προφύλαξη των φυτών, λόγους γενικού συμφέροντος που απαριθμούνται στο άρθρο 36 ΣΛΕΕ (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, σκέψη 89).
- 66 Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 97 των προτάσεών του, στο μέτρο που εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, υποχρεώνει όλους τους φορείς που μετέχουν στην παραγωγή και διανομή των αειφόρων βιορευστών, συμπεριλαμβανομένων και των ενδιαμέσων, να προσκομίζουν πιστοποιητικά αειφορίας συμβάλλει στην πρόληψη του κινδύνου απάτης στην αλυσίδα εφοδιασμού των βιορευστών.
- 67 Συνεπώς, κατά πάγια νομολογία, οι σκοποί της προστασίας του περιβάλλοντος και της καταπολεμήσεως της απάτης μπορούν να δικαιολογήσουν εθνικά μέτρα δυνάμει να παρακωλύσουν το εμπόριο εντός της Ένωσης υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω μέτρα είναι ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο σκοπό (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2011, Bonnarde, C-443/10, EU:C:2011:641, σκέψη 34).
- 68 Πρέπει, κατά συνέπεια, να διαπιστωθεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, αν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ανταποκρίνεται στις επιταγές που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας, δηλαδή αν είναι πρόσφορη για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού τον οποίο επιδιώκει και αν είναι αναγκαία προς τούτο (βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 83).
- 69 Συναφώς, επισημαίνεται ότι εθνική διάταξη όπως το άρθρο 12, παράγραφος 2, της διυπουργικής αποφάσεως της 23ης Ιανουαρίου 2012 διασφαλίζει την ανιχνευσιμότητα του προϊόντος κατά τη διαδικασία παραγωγής και μεταφοράς καθώς και την αειφορία του, προς αποφυγή τυχόν αλλοιώσεως ή νοθείας του φοινικέλαιου. Πράγματι, ενδιάμεσος, όπως η Movendi, ο οποίος αγοράζει το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης βιορευστό διατηρώντας την από νομικής απόψεως κυριότητά του, συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών εγγράφων, δύναται, πριν από την πώλησή του στον τελικό χρήστη, να τροποποιήσει τις ιδιότητές του, να το θέσει στη διάθεση τρίτων και να το αναμείξει με άλλα υγρά ή μη πιστοποιημένα βιορευστά. Συνεπώς, η εν λόγω εθνική διάταξη, η οποία αφορά όλους τους φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού των βιορευστών, συμβάλλει στην αποτροπή του κινδύνου απάτης όσον αφορά την αειφορία του βιορευστού αυτού. Κατά συνέπεια, η εν λόγω διάταξη αποτελεί πρόσφορο μέτρο για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού τον οποίο επιδιώκει.
- 70 Κατά τον τρόπο αυτόν, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση μπορεί επίσης να συμβάλει στην επίτευξη των σκοπών της προστασίας της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων, καθώς και στην προφύλαξη των φυτών, οι οποίοι παρατίθενται στις σκέψεις 63 έως 66 της παρούσας αποφάσεως.
- 71 Όσον αφορά την αναγκαιότητα μιας τέτοιας κανονιστικής ρυθμίσεως, επισημαίνεται ότι, καίτοι ένας ενδιάμεσος όπως η Movendi στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν αποκτά φυσική κατοχή των βιορευστών που αποτελούν αντικείμενο της συναλλαγής στην οποία μετέχει, έχει, ωστόσο, για ορισμένο χρονικό διάστημα, τη νομική κυριότητά τους και, κατ' αρχήν, ως εκ του λόγου αυτού, τη δυνατότητα να τα μετακινεί, να μεταβάλλει την ουσία τους ή να παραποιεί τα σχετικά με αυτά έγγραφα. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Ιταλική Δημοκρατία βεβαίως θεώρησε ότι, καθόσον το εν λόγω μέτρο αποτρέπει τους κινδύνους αυτούς, είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών.
- 72 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα το άρθρο 34 ΣΛΕΕ και το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2009/28, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει εθνικό σύστημα επαληθεύσεως της αειφορίας των

βιορευστών το οποίο προβλέπει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για ενδιαμέσους οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή των βιορευστών, υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις πιστοποίησης, επικοινωνίας και πληροφόρησης που απορρέουν από το εν λόγω σύστημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 73 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 18, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, σε συνδυασμό με την εκτελεστική απόφαση 2011/438/ΕΕ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2011, σχετικά με την αναγνώριση του συστήματος «Διεθνής Πιστοποίηση Αειφορίας και Άνθρακα» για την απόδειξη της συμμόρφωσης με τα κριτήρια αειφορίας στο πλαίσιο των οδηγιών 2009/28 και 2009/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς ειδικές προϋποθέσεις για την πιστοποίηση της αειφορίας των βιορευστών, διαφορετικές και ευρύτερες των προβλεπόμενων από ένα εθελοντικό σύστημα πιστοποίησης της αειφορίας, όπως το σύστημα ISCC, το οποίο αναγνωρίστηκε από την εν λόγω εκτελεστική απόφαση, εκδοθείσα από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας, στο μέτρο που το σύστημα αυτό εγκρίθηκε μόνο για τα βιοκαύσιμα και που οι εν λόγω υποχρεώσεις αφορούν μόνο τα βιορευστά.
- 2) Το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα το άρθρο 34 ΣΛΕΕ και το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2009/28, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιβάλλει εθνικό σύστημα επαληθεύσεως της αειφορίας των βιορευστών το οποίο προβλέπει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, ακόμη και όταν πρόκειται για ενδιαμέσους οι οποίοι δεν αποκτούν φυσική κατοχή των παρτίδων βιορευστών, υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις πιστοποίησης, επικοινωνίας και πληροφόρησης που απορρέουν από το εν λόγω σύστημα.

(υπογραφές)